УДК 351.865

DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2713.94.13>С. Пасіка¹, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб.,
E-mail: ras3@i.ua;Д. Чомко², канд. геол. наук, доц.,
E-mail: Dimath@ukr.net;О. Опанасенко¹, канд. юрид. наук,
E-mail: tcherkasova@ukr.net;Д. Хомяков¹, канд. юрид. наук, підполк.,
E-mail: dimas84@meta.ua;О. Скиба¹, дослідник,
E-mail: skyba@ukr.net;Р. Пасіка³, студ.,
E-mail: ras33@i.ua;О. Горбачук¹, дослідник,
E-mail: administrator.2@ukr.net;¹Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
вул. Ломоносова, 81, Київ, 03189, Україна;²Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ННІ "Інститут геології",
вул. Васильківська, 90, Київ, 03022, Україна;³Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут права,
вул. Володимирська, 60, Київ, 01033, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВИДОБУТКУ ПІДЗЕМНИХ ВОД ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН

(Представлено членом редакційної колегії д-ром геол. наук, проф. О.Є. Кошляковим)

Висвітлюються правові аспекти регулювання видобутку підземних вод для забезпечення потреб Збройних Сил України. Розглянуто та розкрито загальні тенденції видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин. В умовах недостатнього ресурсного забезпечення, неефективної системи моніторингу довкілля та неефективного використання ресурсів у секторі безпеки та оборони досить актуальним є питання правового регулювання процесів видобутку підземних вод для забезпечення потреб Збройних Сил України як складової національної безпеки та оборони України.

На сьогодні актуальною є проблема забезпечення водою віддалених військових частин, які не мають можливості під'єднатися до централізованої системи водопостачання і змушені використовувати свердловини для забезпечення потреб у водопостачанні.

Проаналізувавши стан правового регулювання процесів видобутку підземних вод для забезпечення потреб Збройних Сил України, констатуємо, що існує ціла низка питань, які не врегульовані законодавством України, діють нормативно-правові акти, які містять колізійні норми.

Досягнення балансу соціальних, екологічних і економічних інтересів військових частин як складової національної безпеки та оборони України пов'язано з раціональним і збалансованим водоспоживанням і водокористуванням та є одним із пріоритетних напрямів в удосконаленні механізмів державного регулювання використання водно-ресурсного потенціалу України. Засобом реалізації даного напрямку є розробка та здійснення узгоджених і взаємопов'язаних законодавчих, нормативних, організаційних, економічних, екологічних і технічних проектів і заходів щодо поліпшення якості водних ресурсів, їхнього раціонального та екологічно безпечного використання, збалансування господарських потреб у воді з ресурсними та екологічними можливостями водно-ресурсного потенціалу.

Ключові слова: національна безпека та оборона України, екологічна безпека, видобуток підземних вод, правове регулювання видобутку підземних вод, військова частина.

Постановка проблеми. Забезпечення потреб Збройних Сил водою є життєво важливим і відповідальним процесом. Невід'ємною складовою процесу забезпечення водою Збройних Сил України є нормативно-правове регулювання цього процесу.

Сьогодні правове розв'язання проблеми видобутку підземних вод в Україні є слабо врегульовано і досить колізійне. А правове регулювання видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин як складової національної безпеки та оборони України взагалі відсутнє. Також відсутні наукові та науково-практичні дослідження, що стосуються правового регулювання саме цих питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дану тему порушували у своїх наукових розробках такі науковці, як: Н.І. Золотарьова, В.В. Харкевич, С. Крижевич, О.В. Сердюк, А.К. Соколова, Н.В. Локтева та ін. Ці вчені займалися питаннями про заходи охорони підземних вод від виснаження та забруднення, а також пропонували вдосконалити законодавчі акти, юридичні та санітарні документи з охорони підземних вод.

Відсутність належного правового регулювання видобутку підземних вод ускладнює формування дієвої державної політики в Збройних Силах України і

створює передумови для виникнення додаткових загроз національній безпеці та обороні України.

В Україні основним законом є Конституція України, яка в ст. 19 визначає, що "органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України" (Конституція України, 1996).

Відповідно до Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" військовослужбовці – особи, які проходять військову службу, а військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаних з обороною України, її незалежністю та територіальною цілісністю. (Про загальний обов'язок і військову службу, 1992).

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Ураховуючи відсутність правового регулювання питань видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин Збройних Сил України, військові посадові особи не можуть реалізувати у правовому полі процеси видобутку підземних

вод для військовослужбовців. І якщо для забезпечення водою потреб військових частин Збройних Сил України власне на території розташування самих військових частин використовуються правові засади видобутку підземних вод за загальними нормами (*Про затвердження Положення...*, 1997), то в умовах швидкої передислокації військових частин на тимчасові місця розташування для виконання поставлених цілей правове обґрунтування облаштування водозабірних споруд відсутнє. Отже, командири та начальники завжди перебувають перед вибором, чи діяти в межах і у спосіб, визначений законом, а у зазначеній вище ситуації – це означає "не діяти" і не забезпечити водою потреби військових частин у складних ситуаціях, чи виходити за межі своїх повноважень і забезпечити видобуток підземних вод для потреб військових частин.

Формулювання цілей статті. На нашу думку, забезпечення функціонування системи правового регулювання процесів видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин як складової національної безпеки та оборони України має бути пріоритетним завданням стратегії національної безпеки України. Сьогодні така система в Україні перебуває на стадії формування, і можна говорити тільки про її окремі елементи. Тобто є окремі нормативно-правові акти, які не забезпечують усебічного правового регулювання таких процесів, а в окремих випадках деякі норми цих нормативно-правових актів суперечать одна одній та є колізійними.

Стратегією національної безпеки України (рішення Ради національної безпеки і оборони України, введено в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020) визначено пріоритетні цілі та напрями на реалізацію державної політики національної безпеки, окреслено актуальні загрози та основні напрями державної політики національної безпеки України.

Стратегія національної безпеки України (*Стратегія...*, 2020) ґрунтується на таких основних засадах:

- стримування – розвиток оборонних і безпекових спроможностей для унеможливлення збройної агресії проти України;
- стійкість – здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища і підтримувати стале функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей;
- взаємодія – розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, насамперед з Європейським Союзом і НАТО та їхніми державами-членами, Сполученими Штатами Америки, прагматичне співробітництво з іншими державами та міжнародними організаціями на основі національних інтересів України.

Ураховуючи фундаментальні національні інтереси, визначені Конституцією України і Законом України "Про національну безпеку України", пріоритетами національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є:

- відстоювання незалежності й державного суверенітету;
- відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаного державного кордону України;
- суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу;
- захист прав, свобод і законних інтересів громадян України;
- європейська та євроатлантична інтеграція.

Реалізація цих пріоритетів забезпечуватиметься за такими напрямками:

- відновлення миру, територіальної цілісності та державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях у Донецькій і Луганській областях України на основі міжнародного права;
- забезпечення екологічної безпеки, створення безпечних умов життєдіяльності людини, зокрема на територіях, що постраждали внаслідок бойових дій, розбудова ефективної системи цивільного захисту;
- посилення спроможностей національної системи кібербезпеки для ефективної протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі;
- розвиток державно-приватного партнерства.

Перераховані вище засади та інтереси є всеосяжними і правильними по суті. Проте на сьогодні існує ціла низка поточних загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних і внутрішніх умов. До цих загроз Збройні Сили України мають не завжди пряме відношення. До них можна віднести наведені нижче.

Дедалі більше людей відчують наслідки зміни клімату та зростання техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Збільшуються кількості і масштаби надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Виснажується екосфера, зростає споживання невідновлюваних ресурсів. Руйнуються екосистеми і біоценози. Посилюється негативний вплив біологічних факторів на населення, зростає імовірність виникнення загроз біологічного походження. Високою є загроза виникнення і поширення як уже відомих, так і нових інфекційних хвороб.

Погіршуються середовище життєдіяльності, якість повітря, питної води, продуктів харчування, що впливає на життя та здоров'я людей.

Триває нераціональне використання природних ресурсів, деградація лісів, водних басейнів, сільськогосподарських угідь. Неефективною є система поводження з побутовими і промисловими відходами. Можливості адаптації економіки, систем життєзабезпечення та цивільного захисту до зміни клімату є недостатніми. Зберігається негативний вплив триваючих бойових дій на територіях окремих районів Донецької й Луганської областей та наслідків Чорнобильської катастрофи на екологію і здоров'я людей.

Екологічна безпека, зокрема безпека середовища життєдіяльності людини, – один із найвищих пріоритетів. Маємо створити умови для підтримання екологічної рівноваги на території України, модернізації комунальної інфраструктури, посилити охорону навколишнього природного середовища, упровадити новітні системи поводження з відходами і скоротити промислові викиди, забезпечити ефективне використання природних ресурсів, захищати ліси і водойми, розвивати заповідний фонд, запобігати виникненню негативних наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та усувати їх.

Виклад основного матеріалу дослідження. Що стосується забезпечення військових частин питними водами, то на сьогодні ситуація така.

Процеси видобутку підземних вод регулюються такими основними нормативно-правовими актами: Водний кодекс України; Кодекс України "Про надра"; Закон України від 10.01.02 № 2918-III "Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення"; Закон України "Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-

сировинної бази України на період до 2030 року"; Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.02 № 321 "Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459".

Вода є невід'ємною складовою навколишнього природного середовища, що виконує важливі функції – екологічну, культурно-оздоровчу, економічну тощо. Згідно зі ст. 13 Конституції України – земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші ресурси, які розташовані в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу (*Конституція України, 1996*). Відповідно до преамбули Водного кодексу України всі води на території України є національним надбанням народу України, однією з природних основ його економічного розвитку і соціального добробуту (*Водний кодекс України, 1995*).

На сьогодні для водноресурсного потенціалу Української держави характерне велике антропогенне навантаження, а проблема води є однією з найбільш гострих (*Zyhrii and Kovalchuk, 2018*).

Тому, виходячи з наведеного вище, складна водогосподарська та водно-екологічна обстановка вимагає детального дослідження.

Згідно зі ст. 1 Водного кодексу України, води – це всі води (поверхневі, підземні, морські), що входять до складу природних ланок кругообігу води (*Водний кодекс України, 1995*). Зі змісту даного визначення випливає, що основним критерієм визначення вод як об'єкта правової охорони є наявність належності води до складу природних ланок її кругообігу. Таким чином, водним законодавством не регулюються відносини з приводу води, вилученої з природного середовища, яка міститься в резервуарах та інших ємностях, водопровідних трубах і використовується для повсякденних потреб (*Соколова, 2015*).

Отже, води становлять диференційований об'єкт екологічного права, якщо вони є частиною навколишнього природного середовища, входять до складу природних ланок кругообігу води та становлять водні об'єкти. Крім цього, води як об'єкт підгалузі водного права можуть виступати як водні об'єкти, так і водні ресурси. Ці два поняття відокремлюються наукою екологічного права і законодавством, вони є взаємопов'язаними та співвідносними, однак не тотожними. Предметом правового регулювання підгалузі водного права є водні відносини, структуру яких визначають характерні лише їм суб'єкт, об'єкт і зміст (*Золотарьова, 2013*).

Закон поділяє води на поверхневі й підземні. Якщо використання поверхневої води водного об'єкта регулюється виключно водним законодавством, то відносини з приводу використання підземних вод можуть регулюватися не лише водним законодавством, але й законодавством про надра (*Хвесик та ін., 2004*).

Питні підземні води – підземні води, що призначені для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення, а також харчової промисловості та тваринництва; якісні характеристики питних підземних вод у природному стані або після спеціальної водопідготовки повинні відповідати вимогам, установленим відповідними державними стандартами, нормативами екологічної безпеки водокористування і санітарними нормами.

Технічні підземні води – підземні води, що призначені для задоволення технічних і технологічних потреб;

якісні характеристики технічних підземних вод у природному стані або після спеціальної водопідготовки повинні відповідати вимогам діючих галузевих нормативів або технічних умов водокористувача.

Природні підземні мінеральні лікувальні води – природні підземні мінеральні води об'єктів (родовищ), які мають виражену лікувальну і профілактичну дію на організм людини, характеризуються мінералізацією більше 2,0 г/дм³ або меншою, із вмістом у них біологічно активних компонентів і сполук не нижче прийнятих бальнеологічних норм відповідно до кондицій, установлених для кожного об'єкта (родовища), вода яких використовується без додаткової обробки, що може вплинути на хімічний склад і мікробіологічні властивості згідно з медичним (бальнеологічним) висновком.

Варто зауважити, що термін "підземні води" не має як такого чіткого законодавчого оформлення. Тому для внесення чіткості пропонується створити законодавчий документ, що міститиме положення, необхідні для врегулювання питання підземних вод України. У ситуації, що склалася навколо водних ресурсів у державі, потрібно посилити як адміністративно-правовий режим усіх видів вод, так і адміністративну відповідальність за порушення норм водокористування та забруднення водних об'єктів.

Невід'ємною складовою водних ресурсів є підземні води. Вони, як правило, мають низку переваг перед поверхневими, оскільки характеризуються більш високою якістю, краще захищені від забруднення і випаровування, значно менше залежать від сезонних і багаторічних змін клімату. Особливо велике значення мають прісні підземні води, які в багатьох країнах є основним джерелом водопостачання населення і їхня роль у загальному балансі господарсько-питного водоспоживання з кожним роком збільшується.

Підземні води є одним із найважливіших об'єктів надр. Вони мають стратегічне значення як надійне та якісне джерело питного водопостачання населення. Крім того, підземні води є джерелом лікувальної, теплоенергетичної та гідромінеральної сировини (*Шестопалов та ін., 2005*).

Підземні води належать до корисних копалин загальнодержавного значення. Вони мають подвійну природу: з одного боку, це рухома корисна копалина, яка циркулює в гірських породах й її використання потребує видобутку з надр, а з іншого – це частина загальних водних ресурсів планети, яка активно взаємодіє з поверхневими водами, атмосферою та іншими компонентами природного середовища. У зв'язку із цим ресурси підземних вод та їхні експлуатаційні запаси залежать не тільки від геолого-гідрогеологічних, але й від фізико-географічних і антропогенних факторів, які змінюють умови живлення підземних вод, їхню якість і можливість видобутку і використання.

Розподіл підземних вод територією України обумовлений геологічною будовою та історією природного розвитку різних її частин. Це відокремлені та відмінні один від одного гідрогеологічні регіони, різні за віком, складом і умовами залягання відкладів, що їх становлять. Вони відрізняються за сукупністю основних природних факторів, які визначають закономірності формування, розподілу, складу й умов експлуатації підземних вод (*Локтєва-Маклашова, 2010; Харкевич, 2013*).

На сьогодні актуальною є проблематика забезпечення водою віддалених військових частин Збройних Сил України (військових частин, розташованих у тимчасових місцях дислокації), які не мають можливості під'єднання до централізованої системи

водопостачання і змушені використовувати свердловини для забезпечення потреб у водопостачанні.

До прийняття у 2017 р. Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування" діяв закріплений у ст. 48 Водного кодексу України перелік видів діяльності, які не належали до спеціального водокористування (отже, і не потребували спеціального дозволу на їхнє провадження). Цей перелік містив 11 пунктів, але його нечасто застосовували до пересічних водокористувачів з огляду на вузьку спеціалізацію таких випадків. Тому чи не всі власники артезіанських свердловин (у тому числі військові частини), які використовували незначні обсяги води переважно для задоволення питних і господарсько-побутових потреб, не мали отримувати дозвіл на спеціальне водокористування, оскільки відповідно до ст. 23 Кодексу України про надра, яка визначає право землевласників і землекористувачів у межах наданих їм земельних ділянок без спеціальних дозволів і гірничого відводу видобувати підземні води (крім мінеральних) для всіх потреб, крім виробництва фасованої питної води (до 01.01.16 – для власних господарсько-побутових потреб, нецентралізованого і централізованого господарсько-питного водопостачання), за умови, що об'єм видобування підземних вод із кожного з водозаборів не перевищує 300 м³ на добу.

Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування" до переліку випадків, які не є спеціальним водокористуванням, включено забір та/або використання води в обсязі до 5 м³ на добу, крім тієї, яку використовують для виробництва (входить до складу) напоїв і фасованої питної води. Отже, з 04.06.17 особи, які використовуватимуть менше ніж 5 м³ води на добу, не зобов'язані отримувати дозвіл на спеціальне водокористування. Це правило поширюється на використання води для всіх потреб, крім єдиної – виробництва напоїв і фасованої питної води, за якого особа, видобуваючи будь-який об'єм води, має отримувати дозвіл на спеціальне водокористування.

Крім того, у зазначеному Законі чітко обумовлено, що без дозволу на спеціальне водокористування вторинні водокористувачі (абоненти), які отримують воду з водозабірних споруд первинних водокористувачів і скидають стічні води в їхні системи, мають право використовувати воду на підставі договору про водопостачання (поставку води) та/або про водовідведення.

Отже, відповідно до вимог законодавства військові частини, які мають свердловини та використовують більше 5 м³ води на добу, зобов'язані отримувати дозвіл на спеціальне водокористування. У сучасних умовах цей процес вимагає доволі багато часу, якого військові частини часто не мають.

Висновки. Проаналізувавши стан правового регулювання процесів видобутку підземних вод для забезпечення потреб Збройних Сил України, ми дійшли висновку, що існує ціла низка питань, які не врегульовані законодавством України, діють нормативно-правові акти, які містять колізійні норми. Вирішення цих питань (як приклад, водозабезпечення військових частин у місцях їхнього тимчасового розташування) є нагальним питанням сьогодення.

Відсутність налагодженого механізму видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин створює загрозу для держави загалом.

Початок розв'язання цієї проблеми полягає у створенні належного правового регулювання процесів видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин. Аналіз зазначених вище питань допомагає у створенні напрямів для подальшого вирішення та врегулювання процесів видобутку підземних вод для забезпечення потреб військових частин.

З метою забезпечення Збройних Сил України водою, що відповідає сучасним санітарно-гігієнічним вимогам, необхідно розробити і внести зміни до існуючих стандартів і норм водоспоживання, суттєво збільшивши кількість контролюючих якості води параметрів; технологій підготовки води для використання й очищення стічних вод; збільшити об'єми використання підземних вод на господарсько-питні потреби; забезпечити очищення стічних вод відповідно до вимог природоохоронних законів. Слід зазначити, що забезпечення в майбутньому екологічно безпечного використання водно-ресурсного потенціалу здебільшого залежить не лише від технологій виробництва, а й від управління водними ресурсами, їхнім використанням, охороною та поновленням.

Сучасний розвиток України потребує екологізації всіх управлінських дій та заходів, які здійснюються у процесі використання водних ресурсів, передбачає поєднання соціальних, економічних та екологічних чинників. Водночас екологізація не є абсолютно новою проблемою, нове в даній проблемі полягає в еквівалентності обміну між державою, природою та людиною, яка базується на законодавчих, організаційно-технічних рішеннях (Харкевич та Крижевич, 2012).

Виходячи з викладеного, можна зробити такі висновки. Забезпечення досягнення балансу соціальних, екологічних і економічних інтересів військових частин як складових національної безпеки та оборони України, пов'язаних з раціональним і збалансованим водоспоживанням і водокористуванням, є пріоритетним напрямом в удосконаленні механізмів державного регулювання використання водно-ресурсного потенціалу України. Засобом реалізації даного напрямку є розробка та здійснення узгоджених і взаємопов'язаних законодавчих, нормативних, організаційних, економічних, екологічних і технічних проектів і заходів щодо правового регулювання умов і можливостей видобутку підземних вод для потреб ЗСУ, поліпшення якості водних ресурсів, їхнього раціонального та екологічно безпечного використання, збалансування господарських потреб у воді з ресурсними та екологічними можливостями водно-ресурсного потенціалу.

Список використаних джерел

- Водний кодекс України. (1995). № 214/95-ВР від 6 червня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*, 24.
- Земельний кодекс України, (2002). № 2768-III від 25.10.2001. *Відомості Верховної Ради України*, 3–4. Отримано з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page>.
- Золотарьова, Н.І. (2013). Надра і води як об'єкти адміністративно-правової охорони. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*, 2.
- Конституція України (1996). № 254 к/96-ВР від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*, 30.
- Локтева-Маклашова, Н.В. (2010). Правові аспекти управління в галузі використання водних ресурсів Дніпровського басейну України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, 1.
- Про загальний обов'язок і військову службу (1992). Закон України від 25.03.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*, 27. Отримано з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

Про затвердження Положення про військове (корабельне) господарство Збройних Сил України. (1997). Наказ Міністерства оборони України № 300.

Про надра. (1994). Кодекс України від 27.07.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*, 36. Отримано з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>

Про питну воду та питне водопостачання. (2002). Закон України від 10.01.2002 р. *Відомості Верховної Ради*, 2918-III.

Соколова, А.К. (2015). Правові аспекти державного управління в галузі охорони вод і відтворення водних ресурсів. *Проблеми законності*, 128.

Стратегія національної безпеки України. (2020). Рішення Ради національної безпеки і оборони України. Введено в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.

Харкевич, В.Г., Крижів, С.О. (2012). Заходи щодо охорони підземних вод від виснаження і забруднення. *Вісник Львівського університету. Серія: Геологічна*, 26.

Харкевич, В.Г., Місюра, Я.І. (2013). Проблема охорони водних ресурсів Львівщини. *Вісник Львівського університету. Серія: Геологічна*, 27.

Хвесик, М. А., Горбач, Л.М., Кулаковський, Ю.П. (2004). Економіко-правове регулювання природокористування. Київ: Кондор.

Шестопалов, В.М., Лялюк, В.І., Гудзенко, В.В., Дробноход, М.І. (2005). Підземні води як стратегічний ресурс. *Вісник Національної академії наук України*, 5.

Zyhrii, O., Kovalchuk, Yu. (2018). Legal Basis of Land Market Regulation in Modern Ukraine. *Eurasian Academic Research Journal*, 2 (20). Отримано з http://www.earj.org/wp-content/uploads/2018/06/2018_20_EARJ.pdf

References

Kharkevych, V.H., Kryzhevych, S.O. (2012). Zakhody shchodo okhorony pidzemnykh vod vid vysnazhennia i zabrudnennia. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Heolohichna*, 26. [in Ukrainian]

Kharkevych, V.H., Misiura, Ya.I. (2013). Problema okhorony vodnykh resursiv Lvivshchyny. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Heolohichna*, 27. [in Ukrainian]

Khvesyk, M. A., Horbach, L.M., Kulakovskiy, Yu.P. (2004). Ekonomiko-pravove rehulivannia pryrodokorystuvannia. Kyiv: Kondor. [in Ukrainian]

Konstitutsiia Ukrainy. (1996). № 254 k/96-VR vid 28 chervnia 1996 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30. [in Ukrainian]

Loktieva-Maklashova, N.V. (2010). Pravovi aspekty upravlinnia v haluzi vykorystannia vodnykh resursiv Dniprovskoho basenu Ukrainy. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 1. [in Ukrainian]

Pro nadra. (1994). Kodeks Ukrainy vid 27.07.1994 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 36. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian]

Pro pytnu vodu ta pytne vodopostachannia. (2002). Zakon Ukrainy vid 10.01.2002 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 2918-III. [in Ukrainian]

Pro zahalniy oboviazok i viiskovu sluzhbu. (1992). Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 27. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> [in Ukrainian]

Pro zatverdzhennia Polozhennia pro viys'kove (korabel'ne) hospodarstvo Zbroynykh Syl Ukrayiny. (1997). Nakaz Ministerstva obrony Ukrayiny № 300. [in Ukrainian]

Shestopalov, V.M., Lialko, V.I., Hudzenko, V.V., Drobnohod, M.I. (2005). Pidzemni vody yak stratehichniy resurs. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, 5. [in Ukrainian]

Sokolova, A.K. (2015). Pravovi aspekty derzhavnoho upravlinnia v haluzi okhorony vod i vidtvorennia vodnykh resursiv. *Problemy zakonnosti*, 128. [in Ukrainian]

Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. (2020). Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i obrony Ukrainy. Vvedeno v diu Ukazom Prezidenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku № 392/2020. [in Ukrainian]

Vodnyi kodeks Ukrainy. (1995). № 214/95-VR vid 6 chervnia 1995 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 24. [in Ukrainian]

Zemelnyi kodeks Ukrainy. (2002). № 2768-III vid 25.10.2001 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 3-4. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page>. [in Ukrainian]

Zolotarova, N.I. (2013). Nadra i vody yak obiekty administrativno-pravovoi okhorony. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, 2. [in Ukrainian]

Zyhrii, O., Kovalchuk, Y. (2018). Legal Basis of Land Market Regulation in Modern Ukraine. *Eurasian Academic Research Journal*, 2 (20). Retrieved from http://www.earj.org/wp-content/uploads/2018/06/2018_20_EARJ.pdf

Надійшла до редколегії 27.05.21

S. Pasika¹, PhD (Law.), Senior Research,

E-mail: ras33@i.ua;

D. Chomko², PhD (Geol.), Assoc. Prof.,

E-mail: Dimath@ukr.net;

O. Opanasenko¹, PhD (Law.), E-mail: tcherkasova@ukr.net;

D. Khomiakov¹, PhD (Law.), Lieutenant Colonel,

E-mail: dimas84@meta.ua;

O. Skyba¹, Researcher,

E-mail: skyba@ukr.net;

R. Pasika³, Student,

E-mail: ras33@i.ua;

O. Horbachuk¹, Researcher,

E-mail: administrator.2@ukr.net;

¹Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Research Center, Research Laboratory of Law Problems in the Military Sphere, 81 Lomonosova Str., Kyiv, 03189 Ukraine;

²Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Geology, 90 Vasylkivska Str., Kyiv, 03022 Ukraine;

³Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Law, 60 Vladimirska Str., Kyiv, 01033 Ukraine

LEGAL REGULATION OF GROUNDWATER EXTRACTION PROCESSES TO MEET THE NEEDS OF MILITARY UNITS

The article highlights the legal aspects of groundwater regulation to meet the needs of the Armed Forces of Ukraine. The general tendencies of groundwater extraction to meet the needs of military units as components of national security and defense of Ukraine are considered and revealed.

Given the insufficient resource provision, inefficient environmental monitoring system and inefficient use of resources in the security and defense sector, the issue of legal regulation of groundwater extraction processes to meet the needs of the Armed Forces of Ukraine as components of national security and defense of Ukraine is quite relevant and in demand.

Currently, the issue of providing water to remote military units of the Armed Forces of Ukraine that do not have the ability to connect to a centralized water supply system and are forced to use wells to meet water supply needs is relevant.

Analyzing the state of legal regulation of groundwater extraction processes to meet the needs of the Armed Forces of Ukraine, we note that there are a number of issues that are not regulated by the legislation of Ukraine, there are regulations that contain conflict rules.

Achieving a balance of social, environmental and economic interests of military units as components of national security and defense of Ukraine, related to rational and balanced water consumption and water use, is one of the priority areas in improving mechanisms for state regulation of water resources in Ukraine. The means of implementing this direction is the development and implementation of coordinated and interconnected legislative, regulatory, organizational, economic, environmental and technical projects and measures to improve the quality of water resources, their rational and environmentally safe use, balancing economic water needs with resources and environmental opportunities water resource potential.

Keywords: national security and defense of Ukraine, environmental safety, groundwater production, legal regulation of exposure.

С. Пасика¹, канд. юрид. наук, ст. науч. сотр.,

E-mail: ras3@i.ua;

Д. Чомко², канд. геол. наук, доц.,

E-mail: Dimath@ukr.net;

О. Опанасенко¹, канд. юрид. наук,

E-mail: tcherkasova@ukr.net;

Д. Хомяков¹, канд. юрид. наук, подполковник,

E-mail: dimas84@meta.ua;

О. Скиба¹, исследователь,

E-mail: skyba@ukr.net;

Р. Пасика³, студент,

E-mail: ras33@i.ua;

О. Горбачук¹, исследователь,

E-mail: administrator.2@ukr.net;

¹Военный институт Киевского национального университета имени Тараса Шевченко,

Научно-исследовательский центр, НИЛ проблем права в военной сфере,

ул. Ломоносова, 81, Киев, 03189, Украина;

²Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, НИИ "Институт геологи",

ул. Васильковская, 90, Киев, 03022, Украина;

³Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Институт права,

ул. Владимирская, 60, Киев, 01033, Украина

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССОВ ДОБЫЧИ ПОДЗЕМНЫХ ВОД ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ ВОЕННЫХ ЧАСТЕЙ

В статье освещаются правовые аспекты регулирования добычи подземных вод для обеспечения потребностей Вооруженных Сил Украины. Рассмотрены и раскрыты общие тенденции добычи подземных вод для обеспечения нужд военных частей. В условиях недостаточного ресурсного обеспечения, неэффективной системы мониторинга окружающей среды и неэффективного использования ресурсов в секторе безопасности и обороны, весьма актуальным и востребованным является вопрос правового регулирования процессов добычи подземных вод для обеспечения потребностей Вооруженных Сил Украины, как составляющей национальной безопасности и обороны Украины.

В настоящее время актуальна проблема обеспечения водой отдаленных воинских частей, которые не имеют возможности подключения к централизованной системе водоснабжения и вынуждены использовать скважины для обеспечения потребностей в водоснабжении.

Проанализировав состояние правового регулирования процессов добычи подземных вод для обеспечения потребностей Вооруженных Сил Украины, констатируем, что существует целый ряд вопросов, которые не урегулированы законодательством Украины, действуют нормативно-правовые акты, содержащие коллизионные нормы.

Достижение баланса социальных, экологических и экономических интересов воинских частей, как составляющих национальной безопасности и обороны Украины, связанных с рациональным и сбалансированным водопотреблением и водопользованием, является одним из приоритетных направлений в совершенствовании механизмов государственного регулирования использования водно-ресурсного потенциала Украины. Средством реализации данного направления является разработка и осуществление согласованных и взаимосвязанных законодательных, нормативных, организационных, экономических, экологических и технических проектов и мероприятий по улучшению качества водных ресурсов, их рационального и экологически безопасного использования, нахождение баланса хозяйственных потребностей в воде с ресурсными и экологическими возможностями водно-ресурсного потенциала.

Ключевые слова: национальная безопасность и оборона Украины, экологическая безопасность, добыча подземных вод, правовое регулирование добычи подземных вод, военная часть.